

«Луноход» — Ай, Чер, Хүн дугайында

Болу чорутуу ай станцияларын аймактык дугайында дыйнадыларын Киветин астронимия кичээттейлэг хайгаар турарлар. Черден чорутуу турар чаа шенелде харылзаа туудушкуну бурду. Черден коммалы оо маламалдыг күтсөдүн турар улут сонугурады болдуру турар. «Луноход-2»-нин эртем талаа-биле аймактык дугайында чамдык айтырларга харылзаа бээр (СЭТА-тын корреспондентин В. Кукобашкин Киев университетин Астрономиялык обсерваториянын директору П. Р. Романчуктан алыс).

— Айда эгсезен шенелде шилчилдеп кайчаар үнелер турар силер?

— Ол болза совет космос автоматиказында чаа челишкенин херечилер турар, ол автоматика дээрле бапка-рылган бот-боттары хол-балыг парын системазы болуп турар херекселерин маламалдыг аймактык болган иделерин хайдыра-лыштыг болган. Ыл-чашты ол болза эгсезен чорутуу турар чаа шенелде совет улааншылдыгына совет эртемдериин улут челишкенин болуп турарын чутуулап турар-дыр.

— Айны шилчилээрине «Луноход-2» кайдыг учур-дузале болуп турар иргэ?

— Айны довураанын сөс-

тавымын болган аймак-бурду-нун дугайында, кратерлерин бойдуурун, оларын хайр-леринин болган хемчээлдерин дугайында мездерлер шай-ла алдыгылаан билдир-гир болгай. Автоматтарын кылган ол болган эске-даа шилчилдер хамыктын мур-нунда Айны бойдуурун, оо кырынга метеоиттерин. Хүн хайдыны саздарын бил-лел амырны улут учур-ду-залыг болуп. Космогонияга-дэр бидүмдөрлөп тивыл-ганшыл болган хөгжүлдө-виз дугайында эртемге олар база үнелер чептес салдым-кыны килер. Болбааыра-гай хемчээ техниказы-биле чепсегелетинге «Лу-ноход-2» черде Хүн системазын шилчил бай-далында дугайында бистин билишкенин калбартырыга дузалаар.

— Эртемни талаа-биле силерин аймактык турар ады-рырга космос автоматтар чү-чү берип болуур?

— Бис Хүнүн иделерин-диз байдалын өөрчүлүп тур-ган. Ол болуучу хөдөлгөнүн ий-ой-ойлор эскерткен турар дээрлиг билдирер болгай. Анаа радиациядан ачылса, Хүн болза Айды, Черин болган эске-даа планеталарын талаа-зынч корускулдарын агым-нары база чорутуу турар. Олар (магнит, сорунза) шуур-ганын болган болза хө-рөдөнншкенин болурун,

СЭТА-нын корр.

Уран чүүл делегейинче базымнар

Республиканың кайы-даа булунурадыа тураларын муузма школазын аймактык турар. Колхозчурун, итсег-лигетинин-даа аймак-тоду яны-бур хөгжүм херекселер-инге ойнаарыга өөрчүлү-мергезе турарын эскерип болуп.

Моон адаада туруктада наймсал Кымдаа уруу-ларын муузма школазында база балет студиязында ки-

чөөлөр үнелер көргүсө. Би-чин уруулар школа назым-чөтөп турган-ла муузмага өөрчүлүп азы балет кичээлдер-инге барып болуп. Бизни кичилер уран чүүлүн деле-гейинче ага базымнары кы-лып, оң магалыг чаагай аял-галарында үнелер алган чо-руп каар. Соолунде барып оларын аразында муузм-алар азы танцын-даа шыл-

гаран үнелер кым билер. Ам-чымдаа чүгө эки базым-нар, кичээлдер чоруп турар.

Урууларын балет студия-зында кичээл узун (бирги чурукта). Кымдаа уруулар-нын муузма школазында башкы Ю. М. Соловьев баш-кылап чорутуу тур.

А. СОКУРОВ болган
ЧЫРГАЛ-ООЛДУҢ
фотолары.

ДОПЧУЗУ-БИЛЕ

ДЕЛГЕЛГЕ

УЖУРАЖЫЛГА

Республиканың Алдан-Мад-дыр аттыг чурт-шинчилел му-зейинин чурук залында ССРЭ-нин Журналистер эвлекенин кезиктүү Павел Максимович Гольцовтун фото-чуруктары-нын делегетин ачтыртылган-дан бээр азын үе өрткөн.

Хей саныг кызылчалар болган райондардан-даа кел-ген кичилер Павел Максимовичтин республиканын аягы-агы булунурадыа аймак-тык муузмага көргүсөн чурук-тарын сонугурап турар. «Ар-холооттар», «Сална», «Саа-чылар» болган эске-даа чу-руктарын бедик мергезил-биле солун композициялыг тир-тырганы делегетилеңгич. Ол ишкан азын хей балук чурук-тар «Кызылчаларда» деп нияти аттыг.

Музейинин хураалдар азын-га массалыг аймактык килди-нин организастаанын баулаар, «Шын» созулун 1972 чылда копкорулун тилекчилери хоорайын № 2, 10 школа-ларын улутуу класстарын өөрчүлүлери-биле ужура-жылга болган. Ол конкүрса-кыга берип алган чогаалчы М. Кенин-Лопсан урууларга болуучу өөрчүлүп чораанын болган чогаалчы планна-рын дугайы чутуулап бер-генин школачылар улуту-биле со-нуугулап. Мындыг аныктыг ужуражылгалар моон-даа со-гаар болурун планнап турар.

В. ЧАЛБАА,
музейинин аялдамчысы.

ДЕЛЕГЕЙ ХҮННЕРДЕ

ВАП ТК-нын, ВДР-нин Чазаанын кыйгыры

ХАНОЙ. (СЭТА). Вьетнам дайымын соксар болган тайбыны катат тургузар дугайында дугуракулга ат салдыгына холбоштыр ВАП ТК, ВДР-нин Чазаа кыйгыры үнелерге, чели алдыгын тилегелге холбоштыр вьетнам улуска ният байыр чедирген.

Вьетнам улустун тилегелги — социализм, национал хамаарышпас чорутуу, демократия биле тайбын күштерин, делегейге хосталганы болган чөптүг чорукту үнелер бүгү кичилерин тилегелге болган деп, кыйгырында чутуулаан.

Хосталганын национал фронтунун болган МВР-нин Револүстүг тур чазаанын ту-гунун адаага сыйыг каттыш-кан ала-чурттуу чоунуну ба-за Мүрүп Вьетнамын дайы-чыларын маалыр шыла-рына ният байырын кый-гырыга бижээр. МВР-нин Револүстүг тур чазаа чиртүү-мүрүп талаа-биле болуп су-дунд талалекчиин деп, инда демделгезин.

ВАП ТК болган ВДР-нин Чазаа делегетин болган күн-ажылдын фронтундагы Со-гу Вьетнамын ала-чурт чо-унуну база дайычыларын чели алган тилегелдеринге ният байырын чедирген.

«Бистин бүгү улзуу-вустун тилегелгенин өөрчүлүгү бо-хунеринде хүндүлүг болган инанк президентинге, вьетнам революциин башкыны, тө-рөн чиртүүн хамаарышпас чорутууга, хосталганын база делегейин улустарын ре-волүстүг херезинге бүгү амы-дыралын берген Хо Ши Мин-нин улут ачы-хавыаанын чоң чүрктүн улам ханымын-дан салтын үнелер турар.

«Национал хосталга дээш, АБШ-тын эжелегин дайымын-га уураанын кыйгырын улут тилегелге — улам тилеп ту-рар марксизм-ленинизмге ба-за хамаарышпас чок, тускай-лан догууларын чутуула-күдүргөн, патриотизмин бөлүтү-мүрүп интернационализм-биле сыйыг күштерин, шилчилерге де-миселде, шилчилерге тилегел-ге бүгү партияны, бүгү ар-мияны, бүгү улусту сыйыг каттыштырган бистин партия-ныстын шил, чогаалчыны по-литиктиг болган дайымын шу-гумуну тилегелге болган деп, кыйгырында демделгезин.

«Вьетнам — чангыс элтиг. Вьетнам нация — чангыс эл-тиг. Төрөн чиртүү каттышты-рары — ийи зонада бистин улзуу-вустун мыктыг күзө-лөдү — деп, документалге чутуулаан.

«Тайбынны мык камгала-ры, хамаарышпас чок догуу-ларын, демократияны ботан-дыры дээш бистин нация-выстыл демиселде, ол иш-каш чиртүү ийи талаа ка-тап тургузушкуну-даа со-циализм чиртүү болган де-шишлелги бүгү кичи төрө-лөгөн биске чаагай сеткилдиг делеткенин база үнелер ду-залчыны моон сонгаар-даа көргүзөр дээрлик бистин улзуу-вусу бузууралды» — деп, ВАП ТК, ВДР-нин Чазаа ме-делгезин.

Бистин чазаа-биле болган бистин улзуу-вусу хамаарыш-пас чок догууларын, бүгү эр-гелиг күндүлүгү, деп эр-гелиг база бот-боттарына аймактыг харылзаа туура-ныг үнелгезин. Американын Кат-тышкан Штаттары-биле калы бүгү чиртүү-биле найыраалдыг харылзааларын турарын ийи-биле күзөп турар деп, доку-ментида демделгезин.

Гинейин (Бисауун) де-виска-зын дөртүгү үш кезини португал шериглерин хостаан. Хостаттыган зоналарга улус-чу эрге-чагырганын органи-затын тургузуп, чаа амыды-ралды тургузарын эгелзеп турган. Хостаттыган черлерге эртен чылдын август-октябры де-мократияг сонгудаларын чо-рутканын үнелде Национал уруалды тургузган.

Гинейин (Бисауун) болган Ногаан шерик ортулуктарын хамаарышпас күрүп кылдыр чарлаар деп туралынын бу-дугуна колониалторлар ол согушкуну оор боду-биле кылалар. Саттыныкчылар ПАИГК-ти удурулга чок бол-

Сеткил ханыышкыны

Парижге бооп турган чу-гаалжышкынарга Вьет-нама дайымын соксар болган тайбыны катат тургузар дугайында дугуракулга чели алдыгын де-шишлелги кичи төрө-лөгөн эл-тиг ханын уткаан.

Маалыр вьетам улустун оя-тур улут тилегелге чели алдыгына чаагай күзө-лө-дүргөн, дешишлелги орга-низациялар болган партияга чөп болгаан ийи байыр че-дирген, америк эл-тиг дайымын чуруктарын эң дүр-гөн уаутууларын оң че-диргенин чели алдыгын, адаа кедилги тайбынны күзө-лө-дүргөн эл-тиг ханын уткаан.

ГАВНА. Вьетнама дайымын соксар болган адаа тайбыны катат тургузар дугайында дугуракулга чели алдыгынын, Револүстүг шилчилерин, Черин бүгү улустарын тилегелге-ден үнелер турар деп, Кубанын Коммунисттик ТК-нын Политбюро кезиктүү, рес-публиканын президентин Освальдо Дорикост чутуула-ган. МВР-нин Револүстүг тур ча-заанын болган ВДР-нин эл-чинерин хүлөп ал турар, президент Вьетнам улустун чели алдыгын дугуракулга-ны күзө-лөдүргөн, дайымын таварыштырган үрөлдөдүрүн эл-тиг моон сонгаар-даа чаагай сеткилдиг делеткенин күзө-лөдүргөн Кубанын беле-нини демделгезин.

БЕРЛИН. «Маалыр вьетам улустун челишкенин про-летария интернационализм-биле челишкенин болуп, Вьет-нам улустун талаа-биле эң эгелзеп турар-ла социализм делеткенин эске-даа күзө-лөдүргөн-биле калы бугурадыг турарын кезге Совет Союзун демоксияг турар Вьетнама экономикаг, политиктиг болган шериг

делеткенин көргүзөргө эң улут үлүг-хууну киргезе» — деп, ГСЧП ТК-нын органы «Нойес Дойчланд» солун би-жээр.

Делегейин херезеңвер-инин демократияг федерация-ны Вьетнамын херезеңвер-ин-биле эл-сеткил каттышты-рылган калбартырыче, эл-тиг дайымын үрөлдө-дүргөн, калы тургузар-рына, оң чуруктарын кай-дыларынга иделеринге бүгү дилеткенин херезеңверин кыйгыртат.

Дугуракулган чутуу-жон са-гымын Вьетнамын херезе-ңвер-биле калы кайгылыш чок хайгаарар болган Вьет-нама бизик тайбынны тур-гузарында бүгү дузаны че-дирер бис деп, Федерациянын кыйгырында чутуулаан.

КОЛОМБО. Вьетнама дайымын соксар болган соксар-кы-биле кайгыраштыр амы-гы үнелер төмөндөгү эң узам-дык болган деген дайымын калы бирок догуула-ган, Шри ланка республика-нын премьер-министри Сири-маво Бандарнайо демделгезин. Вьетнама дайымын соксар дугайында дугуракулга «Азия-га тайбын болган доктамаал байдалдыг догуулаар үнел» — чаа үнел амыдыр деп эле-гейин премьер-министр илердегезин.

АККРА. Вьетнама дайымын соксар дугайында ду-гуркулга чели алдыгын калы Ганага чааа болган улуту сагыш-сеткилин чы-гарган болган ханымын илердегизин турар деп, ВДР-нин президентин Дон Дик Ханг-ларын кезиктүү, догуула-гануу Игнасио Азамонтуг телеграммаларга чутуулаан.

«Чорутуу үрөлдөдүргө болган чогаалдарга ол чыл дугуракулга таварыш калы соолда вьетнам улус тайбын

Сөөлү салыг арткан

Кымдаа шылдыраа клузу-на-тута минактарга бөлүгү, ө-рүшкүнү чедирип турар. Амгы үдө сонуураакчалар веделде дөрт катат, клубтуг чөмпону ат «Эрм» маркы-дааны нөөр аралат. Шак ий-диг байдал шылдыраага кү-зөд ханымынны: хайи угда ойноп турар 40 кичилеги а-рында тузучулуктары-даа нөөр, хостуг стох артында болу-даа озура калат.

Эртен көрсөтсө, мар-кыдаа «сөөлү» жүрү-чүлүгү чарыштыгы шилчилерге сыйыны болган. Маркыда-ны шилчилер системалы-биле эртеринин бир таарым-чалыг талаа — кезе-даа хей-лиж киржикчилер маркы-даа дүргөн эртер болган а-лым бугурау-даа тилелге челип, шылдыраага бот-боттары-биле ойноп бар-чы-дыр.

Бо удаада турпир табан-ца-ны баштап турар бөлүк-кө-лөр турар башкы Николай Оуффрие биле Ка-оол Селвин (айлаа бирги раз-ричлар) аразында оюнуу-туушыл шылдыраа чеге-ккер аралы боорун шил-чилер турган: баштайлы-ады саныг болган мар-кыдааны кара чангыс бап-такчыла М. Кенин-Лопсанга чангыс-ла сан чөтөс, а ийи-гиз — беш чартыг саныг. Уураалыкчылар сыйлаан

камгалаадын бир варианты-нын ойлаанар. Карзы-биле ойлаан Оуффрие оюнуу эгелзеп-де чангыс көшөр-кылып, улаадаа инициати-вазын азын, соолдарын бээр ужурага таварышкан. Түдө-люде ан тала бир сан алган, Оуффрие эртин, ийи чө-дө барган.

№ 1 школан 9-ку клас-зын өөрчөткөн, амын оол-дар аразында Кымдаа чөм-пону ийи разриччы Витя Бурхнов унар чүдө техник Б. Ташташтыг удуу а-ган, ан 35 саныг болган. Д. Кулар — бугалтер В. Ку-диновка утууган. В. Бахае-эчт К. Орус-оолду тилгез. Ишкер К. Монгуш биле В. Байкараа аразында чидат салым сөөлүлүгүн аты-рышкыны-биле дооугат. Маркыдаага дугуракулга де-миселги М. Кенин-Лопсанг улаада бирги разриччы В. Иванов-биле ханымыннан. В. Аюов биле А. Рухлид-лев салым база ийи тү-нел-биле дооугат. Хооуу бирги разриччы В. Беро-в биле А. Делер-оолду дөрт шак ийишлө туулу-куну дооугаан, оюу сонгаар-латын.

Бөгү сөөлүгү току салыг болуп. Шылдыраа клузу-н бирги чөмпону ийи аара-алероор.

О. ИРГИТ.

Мелодия

ЯНВАРЬ 30-ДЕ

КЫЗЫЛДАН
19.00 — Телемелодия. 19.15 — Эртем-тайымбалыг про-грамма. 19.35 — «Экономикаг, билгалары» — бүгү аймактык чононар». Дамыдыла. 19.45 — «Телемелодия» Шүтүчүлөдиг

телемелодия. 20.05 — Телемелодия. 20.20 — Чаралдар, рек-лам. 20.25 — «Ийи хуе», Кыска метражтыг филм. 20.45 — «Сөөлү погарал». Хөгжүм-шун театрынын шил-ли.

Агаар

Кымдаа агаар станция-зын дыйнакыны баулаар алырга, бөгү республиката

болган Кымдаа будуттаар, чагыс. Чөөн улаанымын-ныг хатгы дүргени секунда-ла 0—4 метр чедер.

«Агаарын температуразы дагыг чертерге 12—16, өскө-лөргө 22—26, Кымдаа 24—26 градус соок болуп.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

Кинотеатрларда

ЯНВАРЬ 30-ДЕ

«НАБРАЛ»: «Амдыралга аскалар» 10.00, 14.45, 19.30, 19.45, 19.50, 19.55, 20.00, 20.05, 20.10, 20.15, 20.20, 20.25, 20.30, 20.35, 20.40, 20.45, 20.50, 20.55, 21.00, 21.05, 21.10, 21.15, 21.20, 21.25, 21.30, 21.35, 21.40, 21.45, 21.50, 21.55, 22.00, 22.05, 22.10, 22.15, 22.20, 22.25, 22.30, 22.35, 22.40, 22.45, 22.50, 22.55, 23.00, 23.05, 23.10, 23.15, 23.20, 23.25, 23.30, 23.35, 23.40, 23.45, 23.50, 23.55, 24.00, 24.05, 24.10, 24.15, 24.20, 24.25, 24.30, 24.35, 24.40, 24.45, 24.50, 24.55, 25.00, 25.05, 25.10, 25.15, 25.20, 25.25, 25.30, 25.35, 25.40, 25.45, 25.50, 25.55, 26.00, 26.05, 26.10, 26.15, 26.20, 26.25, 26.30, 26.35, 26.40, 26.45, 26.50, 26.55, 27.00, 27.05, 27.10, 27.15, 27.20, 27.25, 27.30, 27.35, 27.40, 27.45, 27.50, 27.55, 28.00, 28.05, 28.10, 28.15, 28.20, 28.25, 28.30, 28.35, 28.40, 28.45, 28.50, 28.55, 29.00, 29.05, 29.10, 29.15, 29.20, 29.25, 29.30, 29.35, 29.40, 29.45, 29.50, 29.55, 30.00, 30.05, 30.10, 30.15, 30.20, 30.25, 30.30, 30.35, 30.40, 30.45, 30.50, 30.55, 31.00, 31.05, 31.10, 31.15, 31.20, 31.25, 31.30, 31.35, 31.40, 31.45, 31.50, 31.55, 32.00, 32.05, 32.10, 32.15, 32.20, 32.25, 32.30, 32.35, 32.40, 32.45, 32.50, 32.55, 33.00, 33.05, 33.10, 33.15, 33.20, 33.25, 33.30, 33.35, 33.40, 33.45, 33.50, 33.55, 34.00, 34.05, 34.10, 34.15, 34.20, 34.25, 34.30, 34.35, 34.40, 34.45, 34.50, 34.55, 35.00, 35.05, 35.10, 35.15, 35.20, 35.25, 35.30, 35.35, 35.40, 35.45, 35.50, 35.55, 36.00, 36.05, 36.10, 36.15, 36.20, 36.25, 36.30, 36.35, 36.40, 36.45, 36.50, 36.55, 37.00, 37.05, 37.10, 37.15, 37.20, 37.25, 37.30, 37.35, 37.40, 37.45, 37.50, 37.55, 38.00, 38.05, 38.10, 38.15, 38.20, 38.25, 38.30, 38.35, 38.40, 38.45, 38.50, 38.55, 39.00, 39.05, 39.10, 39.15, 39.20, 39.25, 39.30, 39.35, 39.40, 39.45, 39.50, 39.55, 40.00, 40.05, 40.10, 40.15, 40.20, 40.25, 40.30, 40.35, 40.40, 40.45, 40.50, 40.55, 41.00, 41.05, 41.10, 41.15, 41.20, 41.25, 41.30, 41.35, 41.40, 41.45, 41.50, 41.55, 42.00, 42.05, 42.10, 42.15, 42.20, 42.25, 42.30, 42.35, 42.40, 42.45, 42.50, 42.55, 43.00, 43.05, 43.10, 43.15, 43.20, 43.25, 43.30, 43.35, 43.40, 43.45, 43.50, 43.55, 44.00, 44.05, 44.10, 44.15, 44.20, 44.25, 44.30, 44.35, 44.40, 44.45, 44.50, 44.55, 45.00, 45.05, 45.10, 45.15, 45.20, 45.25, 45.30, 45.35, 45.40, 45.45, 45.50, 45.55, 46.00, 46.05, 46.10, 46.15, 46.20, 46.25, 46.30, 46.35, 46.40, 46.45, 46.50, 46.55, 47.00, 47.05, 47.10, 47.15, 47.20, 47.25, 47.30, 47.35, 47.40, 47.45, 47.50, 47.55, 48.00, 48.05, 48.10, 48.15, 48.20, 48.25, 48.30, 48.35, 48.40, 48.45, 48.50, 48.55, 49.00, 49.05, 49.10, 49.15, 49.20, 49.25, 49.30, 49.35, 49.40, 49.45, 49.50, 49.55, 50.00, 50.05, 50.10, 50.15, 50.20, 50.25, 50.30, 50.35, 50.40, 50.45, 50.50, 50.55, 51.00, 51.05, 51.10, 51.15, 51.20, 51.25, 51.30, 51.35, 51.40, 51.45, 51.50, 51.55, 52.00, 52.05, 52.10, 52.15, 52.20, 52.25, 52.30, 52.35, 52.40, 52.45, 52.50, 52.55, 53.00, 53.05, 53.10, 53.15, 53.20, 53.25, 53.30, 53.35, 53.40, 53.45, 53.50, 53.55, 54.00, 54.05, 54.10, 54.15, 54.20, 54.25, 54.30, 54.35, 54.40, 54.45, 54.50, 54.55, 55.00, 55.05, 55.10, 55.15, 55.20, 55.25, 55.30, 55.35, 55.40, 55.45, 55.50, 55.55, 56.00, 56.05, 56.10, 56.15, 56.20, 56.25, 56.30, 56.35, 56.40, 56.45, 56.50, 56.55, 57.00, 57.05, 57.10, 57.15, 57.20, 57.25, 57.30, 57.35, 57.40, 57.45, 57.50, 57.55, 58.00, 58.05, 58.10, 58.15, 58.20, 58.25, 58.30, 58.35, 58.40, 58.45, 58.50, 58.55, 59.00, 59.05, 59.10, 59.15, 59.20, 59.25, 59.30, 59.35, 59.40, 59.45, 59.50, 59.55, 60.00, 60.05, 60.10, 60.15, 60.20, 60.25, 60.30, 60.35, 60.40, 60.45, 60.50, 60.55, 61.00, 61.05, 61.10, 61.15, 61.20, 61.25, 61.30, 61.35, 61.40, 61.45, 61.50, 61.55, 62.00, 62.05, 62.10, 62.15, 62.20, 62.25, 62.30, 62.35, 62.40, 62.45, 62.50, 62.55, 63.00, 63.05, 63.10, 63.15, 63.20, 63.25, 63.30, 63.35, 63.40, 63.45, 63.50, 63.55, 64.00, 64.05, 64.10, 64.15, 64.20, 64.25, 64.30, 64.35, 64.40,